

پیش‌بینی خودکارآمدی عملکردی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و ابعاد هوش معنوی در دانشجویان (مطالعه موردی یک دانشگاه نظامی)

وحید قنبری سالطه^۱

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی خودکارآمدی عملکردی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و ابعاد هوش معنوی در دانشجویان (مطالعه موردی یک دانشگاه نظامی) صورت گرفت. تحقیق حاضر کاربردی و از نوع توصیفی همبستگی بود. جامعه آماری دانشجویان سال دوم دانشگاه بودند که بر اساس فرمول تاباچنیک، فیدل و آلمن ۱۵۰ نفر از آن‌ها با روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه‌های خودکارآمدی بندورا، هوش معنوی عبدالله‌زاده و همکاران و پرسشنامه شخصیتی نئو بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون هم‌زمان و گام به گام صورت گرفت. نتایج حاکی از آن بود که بین هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی با خودکارآمدی رابطه معنادار وجود دارد. نتایج رگرسیون نشان داد که پیش‌بینی خودکارآمدی بر اساس هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیت معنادار بوده و متغیرهای پیش‌بین به‌خوبی توانستند متغیر ملاک را در سطح ۰/۰۰۱ پیش‌بینی کنند. بنابراین، با توجه به توان پیش‌بینی‌کنندگی متغیرهای بررسی شده در این پژوهش، معاونت تربیت و آموزش دانشگاه می‌تواند به منظور افزایش میزان خودکارآمدی دانشجویان در جهت آموزش این متغیرها برنامه‌ریزی نماید.

کلیدواژه‌ها: خودکارآمدی، هوش معنوی، ویژگی‌های شخصیتی.

^۱ دکتری روان‌شناسی تربیتی، مدرس گروه علوم اجتماعی، دانشکده فرماندهی و مدیریت، دانشگاه افسری امام علی (ع)، تهران،

مقدمه و بیان مسئله

امروزه سرمایه‌ی انسانی که شامل دانش، مهارت‌ها، ظرفیت‌ها و نوآوری انسان در سازمان‌ها است و به‌عنوان باارزش‌ترین دارایی و مهم‌ترین مؤلفه رقابتی سازمان به‌حساب می‌آید. باوجوداینکه در مدیریت منابع انسانی، ارزش‌گذاری برای انسان جهت رسیدن به اهداف مادی و فردی است؛ ولی توجه به دانش، فکر، شخصیت، معنویت و خصوصیات انسانی در این رویکرد نیز نسبت به گذشته تغییرات چشم‌گیری داشته است (توکلی و مؤمنی، ۱۴۰۱). در فرآیند رشد و توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جوامع، نیروی انسانی نقش اساسی و تعیین‌کننده‌ای دارد. امروزه صاحب‌نظران بر این باورند که یکی از دلایل مهم توسعه کشورهای پیشرفته توجه و اهتمام دولت‌های آن‌ها در تربیت نیروی انسانی خلاق و مؤثر است. دانشجویان، نیروی انسانی برگزیده از نظر استعداد، خلاقیت و پشتکار و منابع معنوی هر جامعه و سازندگان فردای کشور خویش هستند و انتظار می‌رود این گروه در سایه سرمایه‌گذاری‌های کلانی که از آموزش و پرورش تا دانشگاه صرف آنان می‌شود، بتوانند افرادی خودکارآمد، توانا و مؤثر برای کشور باشند. در راستای پرورش نیروی انسانی مستعد، خودکارآمدی^۱ مفهومی کلیدی از نظریه شناختی اجتماعی است که بر انگیزش و یادگیری دانشجویان تأثیر می‌گذارد (مرزوقی و همکاران، ۱۳۹۸) و به ظرفیت‌های انسان برای تولید و هدایت فعالیت‌هایش به‌منظور دستیابی به اهداف خاص با تأکید بر رفتار عمدی قصدشده اشاره دارد (بندورا و هال^۲، ۲۰۱۸). باورهای خودکارآمدی، تعیین‌کننده‌ی این هستند که افراد تا چه زمان قادر به پایداری در برابر دشواری‌ها خواهند بود و تا چه اندازه می‌کوشند تا به کامیابی دست یابند؛ بنابراین، باورهای خودکارآمدی ویژگی تعیین‌کننده و مهمی است که در تصمیم‌گیری یک فرد برای دستیابی به اهداف خود، میزان تلاش و همت او را معین می‌کند (شانک و دیندتو^۳، ۲۰۱۹). حس خودکارآمدی می‌تواند نقش مهمی در رسیدن به اهداف، انجام دادن وظایف و غلبه بر مشکلات داشته باشد. به‌طور کلی، موفقیت‌ها حس خودکارآمدی را ارتقاء و شکست‌ها آن را کاهش می‌دهد (آمرینگ^۴ و همکاران، ۲۰۲۱). خودکارآمدی نیازمند تجربیات بسیار برای غلبه بر موانع و موقعیت‌های دشوار از طریق حفظ تلاش و تداوم آن است (خوی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۹؛

۱- Self-Efficacy

۲- Bandura & Hall

۳- Schunk & DiBenedetto

۴- Ommering

هوشیاری و همکاران، ۱۳۹۷). بر اساس مباحث مطرح‌شده در حوزه روان‌شناسی درباره خودکارآمدی، می‌توان نتیجه گرفت که خودکارآمدی، خصیصه‌ای اکتسابی قلمداد شده است. حال آنکه از نگاه قرآن انسان به‌طور فطری و ذاتی، موجودی خودکارآمد است؛ ازجمله از آیه ۷۲ سوره احزاب^۱ می‌توان استفاده کرد که می‌فرماید؛ باور به توانایی انجام دادن مسئولیت‌های بزرگ در ذات انسان وجود دارد؛ اما آنچه این باور به توانایی را تقویت، تضعیف یا نابود می‌کند عوامل و شرایط عارضی و بیرونی است. افراد موفق با اتکا به خداوند تلاش، پشتکار و تحمل سختی‌ها از موانع عبور می‌کنند و پیروزی را از بخت و اقبال نمی‌دانند. یکی از مهم‌ترین عوامل در غلبه بر سختی‌ها و موانع برای افزایش خودکارآمدی، معنویت است (خالدیان و همکاران، ۱۳۹۵؛ سپهوند و همکاران، ۱۳۹۸). همه‌روزه به شمار افرادی که باور دارند معنویت راه درمان روان‌نژندی آنان است و متخصصانی که برای درمان بیماری‌های روانی و ارتقای بهداشت روان به باورها و رفتارهای معنوی توجه دارند، افزوده می‌شود (کاپتاری^۲ و همکاران، ۲۰۱۸). همین باعث شده است سازمان بهداشت جهانی اخیراً انسان را موجودی زیستی، روانی، اجتماعی و معنوی تعریف کند (ساندیج^۳ و همکاران، ۲۰۲۰). دو مفهوم معنویت و خودکارآمدی ارتباط قوی با هم دارند؛ به‌نحوی که باورهای خودکارآمدی و معنوی می‌توانند انگیزه‌های بسیار قدرتمند در جهت بهبود کیفیت زندگی به شمار آیند (آدگبولا^۴، ۲۰۰۷؛ گنزالز ریورا و روزاریو رودریگز^۵، ۲۰۱۸؛ کاساپوگلو^۶، ۲۰۲۲). هوش معنوی^۷ به‌عنوان یکی از مفاهیم جدید هوش، دربردارنده‌ی نوعی سازگاری و حل مسئله است که بالاترین سطوح رشد را در حیطه‌های مختلف شناختی، اخلاقی، هیجانی و بین فردی شامل می‌شود و فرد را در جهت هماهنگی با پدیده‌های اطراف و دستیابی به یکپارچگی درونی و بیرونی یاری می‌کند. افراد دارای هوش معنوی قوی با داشتن هوشیاری نسبت به خویشتن، انعطاف‌پذیر، وحدت‌گرا، بصیر، خوددار جستجوگر و مستقل هستند (غباری بناب و همکاران، ۱۳۸۶).

إِنَّا عَرَضْنَا الْأُمَمَانَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا.

۲- Captari

۳- Sandage

۴- Adegbola

۵- González-Rivera & Rosario-Rodríguez

۶- Kasapoğlu

۷- Spiritual Intelligence

بر اساس نظریه بندورا، خودکارآمدی تجسم درک فردی از عوامل اجتماعی بیرونی است که افراد به درستی عمل باور داشته بر اوضاع تسلط دارند. بر اساس نظریه یادگیری اجتماعی، پیشرفت انسان به تعامل رفتار شخص عوامل شخصیتی مانند باورها و شرایط محیطی وابسته است (بندورا و هال^۱، ۲۰۱۸)؛ بنابراین نمی توان نقش ویژگی های شخصیتی را در خودکارآمدی نادیده گرفت. شخصیت که سرچشمه درونی دارد؛ بیانگر الگوهای ثابت فکری عاطفی و رفتاری است که افراد را از یکدیگر متمایز می کند و در طول حیات پایدار است (کتل^۲، ۲۰۱۷). یکی از کارآمدترین و جامع ترین نظریه های مطرح شده درباره شخصیت نظریه پنج عاملی است (مک کری و کاستا^۳، ۲۰۰۴). بر اساس این دیدگاه شخصیت دارای ساختاری سلسله مراتبی با پنج بعد اصلی است. پنج عامل اصلی شخصیت شامل روان رنجورخویی، برون گرایی، تجربه پذیری، توافق پذیری و وجدان گرایی است. روان رنجورخویی به تمایل برای تجربه اضطراب، تنش، خودخوری خصومت تکانش گری، کم رویی، غیرمنطقی، افسردگی و عزت نفس کم اطلاق می شود. برون گرایی تمایل به مثبت بودن، قابلیت تحرک، مهربانی و اجتماعی بودن است. تجربه پذیری به معنای تمایل به کنجکاوی هنرنمایی خردورزی، انعطاف پذیری، روشن فکری و نوآوری است. توافق پذیری به معنای تمایل برای گذشت مهربانی، سخاوت مندی، اعتماددورزی، همدلی، فرمان برداری و وفاداری است و وجدان گرایی تمایل به سازمان دهی، کارآمدی، اعتمادپذیری، خویشتن داری، پیشرفت گرایی، منطق گرایی و تعمق است (مک کری، ۲۰۱۷).

ضرورت و اهمیت پیش بینی خودکارآمدی عملکردی بر اساس ابعاد هوش معنوی و ویژگی های شخصیتی از جوانب مختلف نظری و عملی قابل بررسی است. از جنبه نظری، متغیر اصلی خودکارآمدی است که به بیان بندورا یک حس قوی خودکارآمدی نه تنها انجام خوب کارها را تسهیل می کند؛ بلکه فرد را به ایستادگی و پایداری در برابر شکست و ناکامی یاری می دهد؛ به علاوه قضاوت افراد در مورد توانایی های خود در چگونگی تفکر و احساس آن ها درباره یک تکلیف یا یک کار، انتظارات آن ها در مورد انجام یک کار و اینکه چگونه آن را به پایان خواهند رساند، تأثیر می گذارد (بندورا^۴، ۲۰۱۲). با توجه به تعریف اهمیت بررسی خودکارآمدی درمی یابیم که تحقیقات در این زمینه نوپاست و کمتر تحقیقی به ارتباط خودکارآمدی و

۱- Bandura & Hall

۲- Cattell

۳- McCrae & Costa

۴- Bandura

متغیرهای این پژوهش می‌پردازد و نتایج این پژوهش می‌تواند به بدنه علمی و دانش مربوط به خودکارآمدی کمک نماید. درواقع اساسی‌ترین بعد که انجام این پژوهش را ضروری می‌سازد؛ تأثیر مطلوب خودکارآمدی و پیامدهای ناشی از آن به لحاظ تجربی و نظری در این زمینه است. از لحاظ عملی نیز یافته‌های این پژوهش می‌تواند اطلاعات مهمی برای مسئولان آموزش عالی و سلسله‌مراتب آموزشی داشته باشد؛ زیرا همان‌طور که می‌دانیم یکی دیگر از جلوه‌های مسئله خودکارآمدی تأثیر آن بر موفقیت یا عدم موفقیت است. افراد موفق معتقدند که می‌توانند به شکل موفقیت‌آمیز عمل نمایند و درواقع نیز چنین هستند. خودکارآمدی بر دشواری اهداف انتخاب‌شده توسط فرد تأثیر می‌گذارد؛ به‌طوری‌که افراد دارای خودکارآمدی بالا به انتخاب اهداف چالش‌انگیز و دشوارتر می‌پردازند؛ علاوه بر این خودکارآمدی بر میزان سعی و کوششی که فرد در یک فعالیت از خود نشان می‌دهد و مدتی که فرد می‌تواند در برابر کارها و تکالیف مشکل استقامت و پایداری نشان دهد تأثیر می‌گذارد و منجر به بهبود سطح بهره‌وری افراد می‌شود؛ بنابراین با توجه به آنچه گذشت، تقویت بنیه‌های مدیریتی و بهره‌وری دانشجویان این دانشگاه که در آینده به‌عنوان فرمانده و مدیر مستقیماً با نیروهای انسانی سروکار دارند، امری ضروری است. تاکنون مطالعه‌ای مبنی بر تعیین توان پیش‌بینی خودکارآمدی بر اساس هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان دانشگاه‌های نظامی انجام نشده است، لذا اجرای پژوهش حاضر ضمن مشخص ساختن نیازمندی‌های روان‌شناختی و فراهم نمودن زمینه‌های مناسب برای رشد آن، می‌تواند در کاهش آسیب‌ها و بهبود کارآمدی و عملکرد سازمانی مؤثر بوده و حامی سلسله‌مراتب فرماندهی به‌ویژه مسئولان آموزشی باشد. با توجه موارد ذکرشده پژوهش حاضر با سه هدف: ۱- بررسی رابطه‌ی بین هوش معنوی و خودکارآمدی در دانشجویان ۲- بررسی رابطه‌ی بین ویژگی‌های شخصیتی و خودکارآمدی در دانشجویان ۳- تعیین توان پیش‌بینی خودکارآمدی بر اساس هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان انجام گرفت.

پیشینه پژوهش:

باراحمدی و ابراهیم پور (۱۴۰۲) پژوهشی با عنوان نقش ویژگی‌های شخصیتی و هوش معنوی در پیش‌بینی خودکارآمدی زنان انجام دادند. پژوهش حاضر باهدف پیش‌بینی خودکارآمدی بر اساس هوش معنوی و پنج عامل بزرگ شخصیت صورت گرفت. تحقیق حاضر کاربردی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری تحقیق را تمامی زنان دانشجوی مراکز آموزش عالی خواهران قم تشکیل دادند که بر اساس فرمول تاباچنیک، فیدل و آلمن، ۱۵۰ نفر از آنها با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسش‌نامه‌های خودکارآمدی بندورا، هوش معنوی عبداللّه‌زاده و همکاران و پرسشنامه شخصیتی نئو بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون هم‌زمان و گام‌به‌گام صورت گرفت و یافته‌ها نشان داد که بین هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی با خودکارآمدی رابطه وجود دارد. نتایج رگرسیون حاکی از آن بود که پیش‌بینی خودکارآمدی بر اساس هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیت معنادار بود و متغیرهای پیش‌بین به‌خوبی توانستند متغیر ملاک را پیش‌بینی کنند.

عابدینی بلترک و کریمی مزیدی (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی نقش واسطه‌ای خودکارآمدی در رابطه‌ی ویژگی‌های شخصیتی با صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی پرداختند. جامعه آماری، معلمان مدارس ابتدایی دولتی شهر فسا بوده که بر اساس جدول نمونه‌گیری مورگان ۳۳۹ نفر از معلمان به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای نسبی انتخاب شدند. یافته‌ها نشان داد که خودکارآمدی نقش واسطه‌ای در رابطه‌ی ویژگی‌های شخصیتی با صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان ایفا می‌کند. بین ویژگی‌های شخصیتی با صلاحیت‌های حرفه‌ای رابطه معناداری وجود دارد، بین ویژگی‌های شخصیتی با خودکارآمدی و بین خودکارآمدی با صلاحیت‌های حرفه‌ای رابطه مثبت و معناداری به دست آمد. روی هم‌رفته؛ ویژگی‌های شخصیتی از طریق خودکارآمدی با ضریب همبستگی $0/168$ با صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان با ضریب همبستگی $0/239$ رابطه دارد؛ بنابراین خودکارآمدی در رابطه با ویژگی‌های شخصیتی و صلاحیت‌های حرفه‌ای نقش واسطه‌ای را ایفا نموده بود.

افشاری (۱۳۹۹) در پژوهش خود به بررسی رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان دختر دوره اول تویسرکان

پرداخت. نتایج نشان داد بین خودکارآمدی تحصیلی با ویژگی‌های شخصیتی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در دانش‌آموزان دختر پایه نهم شهرستان تویسرکان رابطه معناداری وجود داشت.

طباطبایی و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های یادگیری در دانش‌آموزان دختر شهر مشهد انجام دادند. این مطالعه باهدف پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های یادگیری در دانش‌آموزان دختر انجام شد. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی از نوع همبستگی و جامعه آماری پژوهش دانش‌آموزان دختر دوره دوم متوسطه شهر مشهد در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ بودند. نمونه پژوهش ۴۰۰ نفر بود که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. داده‌ها با روش‌های ضرایب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه با مدل هم‌زمان به با نرم‌افزار SPSS-21 تحلیل شدند. نتایج نشان داد که سبک‌های یادگیری همگرا، واگرا، جذب‌کننده و انطباق‌یابنده، برون‌گرایی و وظیفه‌شناسی با خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر رابطه مثبت و معنادار و روان‌رنجورخویی با خودکارآمدی تحصیلی آنان رابطه منفی و معنادار داشت. متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های یادگیری توانستند ۳۷/۸ درصد از تغییرات خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر را پیش‌بینی نمایند ($p < 0/05$). بر اساس نتایج، برای افزایش خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دختر می‌توان به کمک کارگاه‌های آموزشی سبک‌های یادگیری، برون‌گرایی و وظیفه‌شناسی آنان را افزایش و روان‌رنجورخویی آنان را کاهش استفاده کرد.

میرگل و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان بررسی رابطه‌ی هوش معنوی و عزت‌نفس با خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر زهک انجام دادند. طرح پژوهش توصیفی-همبستگی بود. جامعه پژوهش ۷۰۰ نفر در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ و حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان ۲۵۰ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. داده‌های جمع‌آوری‌شده با روش‌های آماری همبستگی پیرسون، رگرسیون به روش گام‌به‌گام و آزمون t مستقل تجزیه و تحلیل شدند. نتایج نشان داد که نمرات میانگین هوش معنوی و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان پسر بیشتر از دختران است. میان هوش معنوی با خودکارآمدی تحصیلی ($r = 0/28$) و عزت‌نفس با خودکارآمدی تحصیلی ($r = 0/19$) ارتباط معنادار مشاهده شد ($p \leq 0/01$).

قزوینه و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان بررسی روابط علی هوش هیجانی و هوش معنوی با اثربخشی مربیان ورزشی: نقش واسطه‌ای خودکارآمدی انجام دادند. نمونه آماری شامل ۳۰۰ مربی ورزشی بود که از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای و به صورت تصادفی انتخاب شدند و مقیاس هوش هیجانی- اجتماعی بار-آن^۱ (۲۰۰۰)، پرسش‌نامه هوش معنوی جامع آمرام و درایر^۲ (۲۰۰۷)، خودکارآمدی شرر^۳ (۱۹۸۲) و اثربخشی مربیگری فیلتز^۴ و همکاران (۱۹۹۹) را تکمیل کردند. با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان از خودکارآمدی به‌عنوان نقش واسطه‌ای جزئی در مدل مفهومی پژوهش یاد کرد. علاوه بر این هوش هیجانی و هوش معنوی نیز بر اثربخشی مربیان ورزشی تأثیرگذار بودند. لذا داشتن هوش هیجانی و هوش معنوی لازمی رسیدن به اثربخشی مطلوب است و به‌عنوان دو متغیر مهم می‌توانند نقش مهمی در پیش‌بینی خودکارآمدی و اثربخشی مربیان ایفا کنند.

شمس و امیریان زاده (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان نقش واسطه‌ای خودکارآمدی در رابطه ویژگی‌های شخصیتی با مهارت اجتماعی انجام دادند. به لحاظ ماهیت و اهداف، این پژوهش از نوع کاربردی و برای اجرای آن از روش همبستگی استفاده شد. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه اول مدارس غیرانتفاعی ناحیه ۲ شیراز در سال تحصیلی ۹۴-۹۵ بود که با استفاده از روش خوشه‌ای تک‌مرحله‌ای تعداد ۴ مدرسه انتخاب شد و در هر مدرسه کلاس‌های هفتم انتخاب و سپس به ۱۴۰ نفر از دانش‌آموزان پرسش‌نامه‌ها جهت تکمیل داده شد. نتایج نشان دادند که انعطاف‌پذیری و برون‌گرایی با مهارت اجتماعی، همچنین انعطاف‌پذیری با خودکارآمدی رابطه معنادار ندارد. بین خودکارآمدی با مهارت اجتماعی رابطه مستقیم معنادار وجود نداشت. ویژگی‌های شخصیتی روان رنجورگرا و باوجدان بودن قادر به پیش‌بینی خودکارآمدی بودند؛ بنابراین خودکارآمدی در رابطه با ویژگی‌های شخصیتی و مهارت اجتماعی نقش میانجی را ایفا نمود.

^۱ - Bar-On

^۲ - Amram & Dryer

^۳ - Sherer

^۴ - Felitz

کاساپوگلو^۱ (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان رابطه بین معنویت، خودکارآمدی، اضطراب COVID-۱۹ و ناامیدی در طول فرآیند COVID-۱۹ در ترکیه: یک تحلیل مسیر انجام دادند. شرکت‌کنندگان از ۴۱۸ نفر (۲۸۲ زن و ۱۳۶ مرد) در ترکیه تشکیل شده‌اند که سن آن‌ها بین ۱۸ تا ۶۱ سال است. شرکت‌کنندگان نظرسنجی اضطراب کرونا ویروس، خودکارآمدی عمومی، ناامیدی بک و پرسش‌نامه جهت‌گیری معنوی را پاسخ دادند. روابط بین متغیرها با استفاده از تحلیل مسیر مورد بررسی قرار گرفته است. بر اساس نتایج، معنویت، خودکارآمدی و اضطراب COVID-۱۹ تأثیر مستقیمی بر ناامیدی دارند. این تحلیل همچنین نقش خودکارآمدی را برای میانجی‌گری رابطه بین معنویت و ناامیدی نشان داد. که حاکی از ارتباط مثبت بین معنویت و خودکارآمدی بود.

کویاتوس^۲ و همکاران (۲۰۲۱) پژوهشی با عنوان بررسی ویژگی‌های شخصیتی و احساس خودکارآمدی در بین پرستاران بیهوشی انجام دادند. نتایج نشان داد بین ویژگی‌های شخصیتی و خودکارآمدی رابطه معنادار وجود داشت؛ به طوری که پرستاران متخصص بیهوشی شرکت‌کننده در این مطالعه که دارای حس وجدان‌گرایی، برون‌گرایی و گشودگی‌بالایی بودند؛ در خودکارآمدی هم نمرات بالاتری داشتند.

گونزالز-ریورا و روزاریو-رودریگز^۳ (۲۰۱۸) پژوهشی تحت عنوان معنویت و خودکارآمدی در مراقبین بیماران مبتلا به اختلالات عصبی: مروری بر سبک‌های مقابله معنوی انجام دادند. مصاحبه‌ها با ۱۱۶ مراقب از بیمارانی که با نوعی اختلال عصبی تشخیص داده شده بودند، انجام شد. نتایج نشان داد که بین معنویت و خودکارآمدی رابطه مثبت معنادار وجود داشت. این مطالعه اولین گام در درک چگونگی تعامل معنویت با خودکارآمدی برای محافظت از سلامت روانی مراقبان بیماران مبتلا به زوال عقل در پورتوریکو بود.

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی - همبستگی است؛ همان‌طور که می‌دانیم هدف از پژوهش توصیفی، توصیف عینی و واقعی از یک موضوع است و محقق در بیان

۱- Kasapoğlu

۲- Kwiatosz

۳- González-Rivera & Rosario-Rodríguez

و ارائه نتایج هیچ‌گونه دخالتی ندارد. در طرف دیگر همبستگی به رابطه‌ی میان دو یا چند متغیر گفته می‌شود که درجه این رابطه با ضریب همبستگی سنجیده و توصیف می‌شود. حجم نمونه با توجه به تعداد کل جامعه و با استفاده از روش تاباچینگ، فیدل و آلمن^۱ (۲۰۰۷)، بیش از ۶۲ نفر را نشان داد ($N \geq 8k + 50$)؛ اما فرمول تاباچینگ و فیدل حداقل حجم نمونه را نشان می‌دهد و در پژوهش‌های همبستگی نیز بهتر است از نمونه بالای صد نفر استفاده شود تا بهتر بتوانیم داده‌های به‌دست‌آمده در نمونه را به جامعه تعمیم دهیم. طبیعتاً هر چه تعداد نمونه بیشتر باشد بهتر است؛ بنابراین تعداد ۱۵۰ نفر برای نمونه به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. در تحقیق حاضر، ابزارهای زیر برای گردآوری اطلاعات کمی استفاده شدند.

پرسش‌نامه‌های خودکارآمدی بندورا: این مقیاس را بندورا (۱۹۹۲) ساخته که از ۲۵ گویه تشکیل شده و چهار خرده مقیاس تجربه‌های موفق، تجربه‌های جانشین، ترغیب کلامی، حالت فیزیکی و عاطفی را در بزرگسالان را می‌سنجد. نمره‌گذاری پرسش‌نامه به‌صورت طیف لیکرت هفت‌درجه‌ای است که برای گزینه‌های غیرممکن، بسیار سخت، سخت، کمی سخت، ساده، بسیار ساده و بیش‌ازحد ساده، به ترتیب امتیازات، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷ در نظر گرفته می‌شود و نمره بالاتر، نشان‌دهنده خودکارآمدی بیشتر است. ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس در سطح بین‌المللی در پژوهش‌های مختلفی سنجیده شده و همواره مناسب گزارش شده است (ایورت، و همکاران^۲، ۲۰۰۹). ضریب آلفای کرونباخ این پرسش‌نامه در پژوهش مرتضوی (۱۳۸۳) در نمونه‌های ایرانی (۸۹۵ نفر) ۰/۹۲ گزارش شده و روایی‌اش نیز از طریق همبستگی با پرسش‌نامه‌های مرتبط، سنجیده شده و مطلوب بوده است.

پرسش‌نامه‌های هوش معنوی: این پرسش‌نامه توسط عبدالله زاده و همکاران (۱۳۸۹) ساخته شد. این پرسش‌نامه شامل ۲۹ سؤال و دو خرده مقیاس است که درک و ارتباط با سرچشمه‌ی هستی و زندگی معنوی را می‌سنجد. نمره‌گذاری پرسش‌نامه به‌صورت طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای از یک (اصلاً درباره‌ی من صدق نمی‌کند) تا پنج (کاملاً درباره‌ی من صدق می‌کند) است. در این پرسش‌نامه هیچ مؤلفه‌ای به‌طور معکوس نمره‌گذاری نمی‌شود. عبدالله‌زاده و همکاران پایایی این پرسش‌نامه را ۰/۸۹ به دست آوردند. روایی مقیاس‌ها نیز با استفاده از همبستگی با دیگر پرسش‌نامه‌های هوش معنوی، سنجیده شد و ۰/۹۱ به دست آمد.

۲- Tabachnick, Fidell & Ullman

۳- Everett

پرسش‌نامه شخصیتی پنج عاملی نئو (NEO-FFI):

این پرسش‌نامه توسط کاستا و مک‌کری^۱ (۱۹۹۲) بر روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان آمریکایی، به فاصله سه ماه، اجرا شد. پرسش‌نامه‌ی مذکور شامل دو فرم ۶۰ و ۲۴۰ سؤالی بود که ما در این پژوهش از فرم کوتاه استفاده کردیم. پرسش‌نامه نئو پنج عامل اصلی شخصیت روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و باوجدان بودن (هر مؤلفه ۱۲ گویه) را می‌سنجد؛ بنابراین دامنه‌ی نمرات هر مؤلفه بین ۱۲ تا ۶۰ است و نمره بالاتر حکایت از بیشتر بودن آن ویژگی است. کوزاکو، سافین و عبدالرحیم^۲ (۲۰۱۳) رویی سازه ابزار را با روش تحلیل عاملی تأیید و پایایی مؤلفه‌های رنجورخویی، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و باوجدان بودن را با روش آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۱، ۰/۷۹، ۰/۸۳ و ۰/۸۸ گزارش کردند. امان الهی فرد نیز پایایی مؤلفه‌های مذکور را با روش باز آزمایی به ترتیب ۰/۸۹، ۰/۸۴، ۰/۷۹، ۰/۸۰ و ۰/۸۲ گزارش کرد. بنابراین ابزاری مناسب برای پژوهش بود.

یافته‌های پژوهش:

بعد از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، داده‌های جمع‌آوری‌شده توسط نرم‌افزار SPSS-۲۷ تجزیه و تحلیل شدند. در بخش آمار توصیفی از میانگین، میانه، انحراف استاندارد، واریانس، چولگی و کشیدگی، دامنه، حداقل و حداکثر آماره و در بخش آمار استنباطی از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده شد. نتایج در جداول زیر بیان شده است.

جدول (۱) توصیف شرکت‌کنندگان بر اساس متغیرهای خودکارآمدی، هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی

خودکارآمدی	هوش معنوی	روان‌رنجورخویی	برون‌گرایی	تجربه‌پذیری	توافق‌پذیری	باوجدان بودن	
۱۱۷/۳۴	۱۱۴/۵۴	۲۵/۱۵	۱۸/۶۶	۲۲/۱۲	۲۳/۱۷	۲۱/۰۱	میانگین
۱۱۳	۱۱۶	۲۶	۱۹	۲۳	۲۳	۲۱	میانه
۱۶/۲۲	۱۳/۲۳	۳/۵۲	۴/۲۳	۳/۳۲	۳/۷۷	۳/۶۳	انحراف معیار
۲۹۸/۶۵	۱۵۳/۴۶	۱۱/۸۳	۱۷/۴۸	۱۰/۲۱	۱۵/۶۸	۱۱/۶۴	واریانس
-۰/۱۳۱	-۰/۳۶۵	-۰/۰۷۳	۰/۳۹۳	-۰/۳۱۸	-۰/۱۴۳	۰/۰۳۳	چولگی

۱- Costa & McCrae

۲- Kozako, Safin & Abdul Rahim

کشیدگی	۰/۱۹۲	-۰/۴۵۶	-۰/۰۶	۰/۲۹۱	۰/۲۹۱	۰/۰۵۸	۰/۱۴۱
دامنه تغییرات	۸۴	۵۹	۱۵	۱۹	۱۷	۲۰	۱۵
حداقل آماره	۶۳	۸۲	۱۷	۱۴	۱۱	۱۵	۱۱
حداکثر آماره	۱۴۷	۱۴۱	۳۲	۳۳	۲۹	۳۵	۲۶

قبل از انجام تحلیل‌های استنباطی به‌منظور بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کلموگروف اسمیرنوف و شاپیرو ویلکز استفاده شد؛ که نتایج در جداول (۲) گزارش شده است.

جدول (۲) نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف و شاپیرو ویلکز برای برازندگی توزیع نرمال

متغیر	کولموگروف - اسمیرنوف		شاپیرو - ویلکز	
	آماره	معناداری	آماره	معناداری
خودکارآمدی	۰/۱۴	۰/۲	۰/۹۳	۰/۰۵۱
هوش معنوی	۰/۱۷	۰/۰۶	۰/۹۲	۰/۰۵۳
روان رنجور خوبی	۰/۱۲	۰/۲	۰/۹۳	۰/۰۷۲
برونگرایی	۰/۹	۰/۲	۰/۹۵	۰/۳
تجربه‌پذیری	۰/۱	۰/۲	۰/۹۷	۰/۶۱
توافق‌پذیری	۰/۱۴	۰/۲	۰/۹۳	۰/۰۸
باوجدان بودن	۰/۱۶	۰/۱۱	۰/۹۷	۰/۵۹

با توجه به نتایج جدول (۲) می‌بینیم که در آزمون‌های کولموگروف اسمیرنوف و شاپیرو ویلکز، معناداری تمامی متغیرها بزرگ‌تر از ۰/۵ هستند که نشان‌دهنده نرمال بودن داده‌ها است؛ بنابراین می‌توان در این تحقیق از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون که جزو آزمون‌های پارامتریک هستند؛ استفاده نمود.

هدف اول: بررسی رابطه‌ی بین هوش معنوی و خودکارآمدی در دانشجویان.

هدف دوم: بررسی رابطه‌ی بین ویژگی‌های شخصیتی و خودکارآمدی در دانشجویان.

جدول (۳) ماتریس همبستگی بین ویژگی‌های شخصیتی، هوش معنوی و خودکارآمدی

هوش معنوی	باوجدان بودن	توافق پذیری	تجربه پذیری	برون‌گرایی	روان رنجورخویی	خودکارآمدی	
						۱	خودکارآمدی
					۱	-۰/۱۸۱	روان‌رنجورخویی
				۱	۰/۰۷۱	۰/۲۴۹	برون‌گرایی
			۱	**۰/۴۲۱	۰/۱۴۸	۰/۱۶۹	تجربه‌پذیری
		۱	*۰/۲۷	۰/۱۸۱	*۰/۲۵۸	۰/۱۱۹	توافق‌پذیری
	۱	**۰/۲۸۱	**۰/۳۲۸	**۰/۴۵۸	۰/۰۱۴	۰/۱۴۹	باوجدان بودن
۱						*۰/۲۱۲	هوش معنوی

همان‌طور که در جدول (۳) مشاهده می‌شود، خودکارآمدی و هوش معنوی در سطح ۰/۲۱۲ رابطه مثبت معنادار دارند. همچنین خودکارآمدی با ویژگی روان‌رنجورخویی در سطح ۰/۱۸۱ - رابطه منفی معنادار دارد و با برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و باوجدان بودن رابطه مثبت معنی‌دار دارد.

هدف سوم: تعیین توان پیش‌بینی خودکارآمدی بر اساس هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان.

جدول (۴) خلاصه مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری رگرسیون خودکارآمدی، هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی

گام	شاخص مدل	مجموعه مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	sig
۱	رگرسیون	۴۳۵۵/۳۲	۱	۴۳۵۵/۳۲	۱۳/۷۰۸	۰/۰۰۰۵
	باقیمانده	۴۲۵۰۸/۶۳	۱۴۸	۳۰۸/۱۲		
	کل	۴۶۸۶۳/۹۵	۱۴۹			
۲	رگرسیون	۶۶۹۳/۲۱	۲	۳۳۶۲/۵۱	۱۰/۹۹۳	۰/۰۰۰۵
	باقیمانده	۴۳۹۹۲/۷۷	۱۴۷	۳۰۳/۰۲۳		
	کل	۵۰۶۸۵/۹۸	۱۴۹			

گام ۱: متغیر پیش‌بین: هوش معنوی

گام ۲: متغیر پیش‌بین: هوش معنوی، ویژگی‌های شخصیت

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده شد؛ پیش‌بینی خودکارآمدی در دانشجویان بر اساس هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیت در دو گام بوده است و نتایج به‌دست‌آمده در جدول (۴) نشان داد؛ پیش‌بینی خودکارآمدی بر اساس هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیت در سطح ۰/۰۰۱ معنادار بوده است.

جدول (۵) رگرسیون گام‌به‌گام برای پیش‌بینی خودکارآمدی بر اساس هوش معنوی و ویژگی‌های

شخصیت

گام‌ها	R	R ^۲	B	خطای استاندارد B	β	t	sig
هوش معنوی	۰/۴۴	۰/۲۱	۰/۳۶	۰/۰۱۷	۰/۴۲	۳/۹۲	۰/۰۰۰۵
هوش معنوی، ویژگی‌های شخصیت	۰/۵۹	۰/۳۵	۰/۲۶	۰/۰۱۲	۰/۴۰	۲/۷۴	۰/۰۰۰۵

همان‌طور که در جدول (۵) مشاهده می‌شود، خودکارآمدی به‌عنوان متغیر ملاک و هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیت به‌عنوان متغیرهای پیش‌بین وارد معادله رگرسیون گام‌به‌گام شدند. از بین متغیرها در گام اول هوش معنوی با ضریب همبستگی ۰/۴۳ به میزان ۰/۲۱، در گام دوم هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیت با ضریب همبستگی ۰/۵۹ به میزان ۰/۳۵، خودکارآمدی را پیش‌بینی کردند. پس به این نتیجه می‌رسیم که هوش معنوی به‌تنهایی ۲۱ درصد، هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیت ۳۵ درصد، از واریانس خودکارآمدی را پیش‌بینی می‌کنند. با توجه به جدول (۵) سطح معناداری متغیر هوش معنوی با مقدار آماره‌ی تی ۳/۹۲ برابر با ۰/۰۰۱ محاسبه شده است؛ بنابراین این‌گونه برداشت می‌شود که به لحاظ آماری، متغیر هوش معنوی بر خودکارآمدی در دانشجویان با بتای استاندارد ۰/۴۲ مثبت تأثیر دارد؛ درواقع با افزایش یک واحد در نمره هوش معنوی، خودکارآمدی در دانشجویان به‌اندازه‌ی ۰/۴۲ واحد انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت. از سوی دیگر، متغیر ویژگی‌های شخصیت با مقدار آماره‌ی تی ۲/۷۴ دارای معناداری ۰/۰۰۱ بود که می‌توان گفت، از لحاظ آماری، متغیرهای پنج‌عاملی شخصیت بر خودکارآمدی در دانشجویان با بتای استاندارد ۰/۴۰ مثبت تأثیر دارند؛ درواقع با افزایش یک واحد نمره ویژگی‌های شخصیت، خودکارآمدی دانشجویان به‌اندازه ۰/۴۰ واحد انحراف استاندارد افزایش خواهد یافت.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف اول این پژوهش بررسی رابطه‌ی بین هوش معنوی و خودکارآمدی بود. همبستگی بین متغیرهای خودکارآمدی و هوش معنوی نشان داد که بین خودکارآمدی و هوش معنوی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد؛ بدین معنا که هرچه هوش معنوی افراد بالاتر باشد خودکارآمدی بیشتر می‌شود. نتایج پژوهشی با یافته‌های پژوهشی یاراحمدی و ابراهیم پور (۱۴۰۲)، میرگل و همکاران (۱۳۹۸)، قزوینه و همکاران (۱۳۹۷)، کاساپوگلو^۱ (۲۰۲۲) و گونزالس-ریورا و روزاریو-رودریگز^۲ (۲۰۱۸) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت هوش معنوی به‌صورت معناداری خودکارآمدی را پیش‌بینی کند. از آنجایی که هوش معنوی توانایی تمرکز بر روی حل مسئله برای سازگاری و رسیدن به اهداف است و می‌تواند کارکرد و سازگاری فرد را پیش‌بینی کند و منجر به تولیدات و نتایج ارزشمندی گردد، احتمالاً این تولیدات ارزشمند و توانایی حل مسائل به‌مرورزمان ارزیابی فرد از خودش را که همان خودکارآمدی است تغییر می‌دهد و فرد خود را فردی شایسته قلمداد می‌کند و به توانایی‌هایی خود اعتماد بیشتری کرده و در امور انتظار موفقیت بیشتری دارد. با توجه به شرایط محیط‌های نظامی معنویت می‌تواند به دانشجویان دانشگاه‌های نظامی کمک کند؛ زیرا می‌تواند آن‌ها را در توجه به تجارب معنوی خود و به‌کارگیری آن در حل مسائل و درک ارزش و غنای زندگی یاری دهد (باقری و همکاران، ۲۰۱۱). افرادی که عقیده دارند تهدیدهای بالقوه مدیریت ناپذیرند، بسیاری از ابعاد محیط را خطرناک تلقی می‌کنند. آن‌ها تهدیدهای ممکن را بزرگ جلوه می‌دهند نگران چیزهایی هستند که به‌ندرت اتفاق می‌افتد. این افراد به‌واسطه چنین افکار برخاسته از عدم خودکارآمدی، دچار اضطراب شده و عملکردشان مختل می‌شود. حال آنکه هرچه میزان هوش معنوی افراد بیشتر باشد، خودکارآمدی آن‌ها بیشتر خواهد بود و با این شرایط استرس‌زا و تهدیدکننده، سازگارانه‌تر مقابله خواهند کرد. معنویت در چند دهه گذشته موردعلاقه شدید روان‌شناسان و متخصصان بهداشت روانی قرار گرفته است؛ به‌طوری‌که سازمان بهداشت جهانی بیان می‌کند سلامتی فقدان بیماری نیست؛ بلکه تلفیقی از خوب بودن جسم، روان، اجتماع و معنویت است (ساندیچ و همکاران، ۲۰۲۰). هوش معنوی که ناشی از معنویت است توانایی‌هایی است که فرد را به بالاترین سطوح رشد در حیطه‌های مختلف شناختی، اخلاقی، هیجانی و بین فردی می‌رساند و به دلیل استفاده از منابع درونی فرد در سازمان‌ها

۱- Kasapoğlu

۲- González-Rivera & Rosario-Rodríguez

برای توسعه رویدادها و داشتن زندگی بدون خشونت ضروری است (غباری بناب و همکاران، ۱۳۸۶؛ گونزالز-ریورا و روزاریو-رودریگز^۱، ۲۰۱۸). هوش معنوی ناشی از اعتقادات، ضمن تأثیر مثبت بر عملکرد انسان‌ها آن‌ها را در حل مشکلات منعطف می‌کند و در سلامت روان افراد و بروز رفتارهای سالم و مثبت مؤثر است. با توجه به اینکه خودکارآمدی به معنای باور فرد به توانایی‌های خودش است؛ به این موضوع باید توجه کنیم که باور می‌تواند ناشی از هوش معنوی باشد. فرد دارای هوش معنوی قوی می‌تواند آثار منفی شکست‌ها را کنار بزند و حتی پیامدهای شکست را به ابزاری برای رسیدن به اهدافش تبدیل کند (صبا و اصل فتاحی، ۱۳۹۶). همچنین، هوش معنوی موجب احساس ارزشمندی و استفاده از استعدادها و توانایی‌ها در راه پیشرفت شده و خودکارآمدی را افزایش می‌دهد (برهانی و همکاران، ۱۳۹۶؛ میرگل و همکاران، ۱۳۹۸). مصادیق هوش معنوی در آموزه‌های اسلام بیشتر با مفاهیم و مصادیقی همخوانی دارد که حاکی از عنصر توانایی، ارزشی و معنوی بوده و عقل و معنویت را توحید بخشیده و در قالب هوش معنوی تجلی پیدا کرده است، آیات روایات و احادیث دین اسلام الگوی مناسبی از هوش معنوی را ارائه می‌دهد که در آن فرد به دنبال معنای زندگی، تبدیل مشکلات به مسائل و حل آن‌ها به کمک منابع معنوی، سازگاری مؤثر با خود، محیط، خدا و سبک زندگی سالم، مطلوب و هدفمند، است.

هدف دوم پژوهش بررسی رابطه‌ی بین ویژگی‌های شخصیتی و خودکارآمدی بود. از بین خرده مقیاس‌های ویژگی‌های شخصیتی؛ فقط روان‌رنجورخویی با خودکارآمدی رابطه منفی و بقیه خرده مقیاس‌ها شامل برون‌گرایی، توافق‌پذیری، باوجدان بودن و تجربه‌پذیری با خودکارآمدی رابطه مثبت داشتند. نتایج پژوهشی با پژوهش‌های یاراحمدی و ابراهیم پور (۱۴۰۲)، عابدینی بلترک و کریمی مزیدی (۱۴۰۰)، افشاری (۱۳۹۹)، طباطبایی و همکاران (۱۳۹۸)، شمس و امیریان زاده (۱۳۹۶)، کویاتوس^۲ و همکاران (۲۰۲۱) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت تفاوت‌های فردی یکی از عوامل شکل‌گیری فرآیندهای شناختی مانند اسنادها و باورهای خودکارآمدی است و از طرفی صفات شخصیت هم یکی از پیچیده‌ترین علل تفاوت‌های فردی است. باورهای خودکارآمدی و اسناد، زیرمجموعه‌ی نظریه باورهای کنترل یا انتظارها محسوب می‌شوند و آن‌ها را با قابلیت کنترل نتایج، پیش‌بینی‌پذیر می‌کند. در نتیجه

^۱ - González-Rivera & Rosario-Rodríguez

^۲ - Kwiatosz

می‌تواند آمادگی لازم را قبل از وقوع حادثه در فرد ایجاد کنند؛ بنابراین، اعتقاد فرد به توانایی کنترل شرایط موجود بر چگونگی تفکر، احساس، انگیزش و عملکردش تأثیرگذار است (بندورا و هال، ۲۰۱۸). به نظر می‌رسد صفات شخصیتی برون‌گرایی، باوجدان بودن، گشودگی به تجارب تازه می‌توانند سبب شکل‌گیری یک انگاره مثبت و خودکارآمدی شود. نتایج پژوهشی هم‌نشان داده‌اند، صفات شخصیتی و باورهای خودکارآمدی یکی از پیش‌بینی‌کننده‌های اصلی عملکرد موافقت‌آمیز هستند (آتوم و المؤمنی^۱، ۲۰۱۸). افراد روان‌رنجور اغلب احساس ناتوانی در کنترل وقایع و پوچی و بیهودگی دارند و در مقابل رویدادهای فشارزا و موقعیت‌های مسئله‌برانگیز احساس ناتوانی و خودکارآمدی ضعیف دارند (سهرابیان و همکاران، ۱۳۹۹). در مقابل یافته‌های پژوهش حاضر ارتباط مثبت و معناداری را بین ویژگی باوجدان بودن و خودکارآمدی نشان داد که در تبیین این یافته می‌توان گفت افراد وجدان‌گرا، تلاش‌گر مسئولیت‌پذیر و مقاوم در برابر موانع و هدف‌گرا هستند و وظایفشان را دقیق انجام می‌دهند و موفق می‌شوند و در نتیجه احساس شایستگی و خودکارآمدی دارند. آنان مسئولیت‌پذیر و قابل‌اتکا هستند که تلاش می‌کنند در امور و حرفه خود به بهترین نحو عمل کنند (حاجی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸).

هدف سوم و اصلی این پژوهش، تعیین توان پیش‌بینی خودکارآمدی بر اساس هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی در دانشجویان بود. یافته‌های پژوهش حاکی از آن بود که هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی در پیش‌بینی خودکارآمدی نقش دارند و مقادیر به‌دست‌آمده از آماره‌ی t نشان‌دهنده‌ی پیش‌بینی معنادار متغیر خودکارآمدی است. همچنین، با توجه به مقادیر به‌دست‌آمده β ، هوش معنوی و ویژگی‌های شخصیتی، نشان‌دهنده اثری است که بر خودکارآمدی دارند. در تبیین این یافته می‌توان گفت هوش معنوی مجموعه‌ای از توانایی‌ها برای بهره‌گیری از منابع دینی و معنوی است (غباری بناب و همکاران، ۱۳۸۶). لگ و هاترا^۲ در مقاله‌ای با عنوان «مجموعه‌ای از تعاریف هوش» می‌گویند تعاریف گوناگونی از هوش مطرح شده است، اما هسته اصلی تمام این تعاریف، تمرکز بر حل مسئله برای سازگاری و رسیدن به اهداف است. چنانچه توانایی برای سود جستن از منابع معنوی را نوعی هوش قلمداد کنیم، این توانایی باید در حل مسائل زندگی و رسیدن افراد به اهداف کمک کند و به سازگاری بهتر آن‌ها بینجامد. پژوهش‌ها نشان می‌دهد بین معنویت با رضایت و هدفمندی زندگی، سلامت و

۱- Atoum & Al-Momani

۲- Legg & Hutter

بهزیستی رابطه مثبت وجود دارد (امراللهی بیوکی و فرخزاد، ۱۳۹۹؛ سپهوند، ۱۳۹۸؛ کمری و فولادچنگ، ۱۳۹۵)؛ بنابراین، توانایی‌های معنوی می‌تواند در محیط اجتماعی و فرهنگی و هنگام ارزیابی افراد آثار سودمندی داشته باشد. با توجه به اینکه هوش معنوی توانایی تمرکز بر حل مسئله برای سازگاری و رسیدن به اهداف است؛ می‌تواند کارکرد و سازگاری فرد را پیش‌بینی کرده و به تولیدات و نتایج ارزشمندی بینجامد. بنابراین فرد به‌مرورزمان خود را کارآمد می‌داند و با باور به توانایی‌هایش همیشه منتظر موفقیت است. دانشجویان معمولاً با استرس‌های تحصیلی و اجتماعی فراوانی مواجه‌اند که سلامت جسمی و روانی‌شان را به مخاطره می‌اندازد. در چنین موقعیت‌هایی آنچه می‌تواند به آن‌ها کمک کند معنویت است؛ بنابراین، می‌توان از طریق آموزش هوش معنوی و مؤلفه‌های گام مهمی در جهت خودکارآمدی دانشجویان برداشت (آدگبولا^۱، ۲۰۰۷؛ گنزالز ریورا و روساریو رودریگز^۲، ۲۰۱۸؛ کاساپوگلو^۳، ۲۰۲۲). پژوهش‌ها نشان می‌دهد افراد روان‌رنجورخو با احساس شکست و در نتیجه تداخل عملکردهای شناختی و رفتاری عزت‌نفس کمی دارند و انگیزه پیشرفت چندانی ندارند (بندورا و هال^۴، ۲۰۱۸) و این بر خودکارآمدی آنان اثر منفی می‌گذارد. مطالعات نشان داده است افراد برون‌گرا دارای هیجانات مثبت، فعال در ارتباط موفق با دیگران و جلب حمایت آنان، کنجکاو، حل مسئله، اعتمادبه‌نفس بالا و نهایتاً عملکرد مطلوب با توفیقات بیشتر هستند. در نتیجه می‌توان انتظار داشت برون‌گرایی با باورهای خودکارآمدی رابطه مثبت داشته باشد (ویلیموت^۵ و همکاران، ۲۰۱۹). افراد وجدان‌گرا با تلاش در مسیر پیشرفت و با انگیزه‌ی درونی نظم و مسئولیت‌پذیری، احتیاط، رعایت قوانین و اولویت‌بندی، خودکارآمدی بالایی دارند (سان^۶ و همکاران ۲۰۱۹)؛ پس می‌توان انتظار داشت که باوجدان بودن می‌تواند باعث ارتقاء باورهای خودکارآمدی شود. هر پژوهشی با محدودیت‌هایی روبه‌روست. پژوهش حاضر نیز از این موضوع مستثنا نبوده است. پرشمار بودن پرسش‌ها به طولانی شدن زمان اجرای آن ممکن است بر دقت پاسخ‌های شرکت‌کنندگان تأثیر گذاشته باشد. همچنین نمونه مربوط به پژوهش صرفاً از

۱- Adegbola

۲- González-Rivera & Rosario-Rodríguez

۳- Kasapoğlu

۴- Bandura & Hall

۵- Wilmot

۶- Sun

مرکز آموزش نظامی به دست آمد که همگی آقا هستند؛ بنابراین ممکن است نتایج به همه دانشگاه‌های آموزشی کشور که دارای جنسیت آقا و خانم هستند، تعمیم‌پذیر نباشد.

پیشنهادها:

پیشنهادهای پژوهشی:

۱- با توجه به اینکه زمان این پژوهش دانشجویی محدود بود، امکان سنجش متغیرهای بیشتر وجود نداشت و به همین دلیل پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی متغیرهای دیگری همچون مدیریت خشم، استرس و اضطراب و ... سنجیده شوند؛ که در محیط‌های نظامی نیز ضروری به نظر می‌رسند.

۲- مأموریت‌های یگان‌های نظامی شامل ارتش، سپاه و نیروی انتظامی مشابهت‌هایی با هم دارند و بنابراین می‌توان این نتایج این پژوهش را برای تمام دانشگاه‌های نظامی تعمیم داد.

پیشنهادهای کاربردی:

۱- با توجه به ارتباط معنادار هوش معنوی با خودکارآمدی عملکردی پیشنهاد می‌شود، برای ارتقاء هر چه بیشتر خودکارآمدی، پروتکل آموزشی هوش معنوی در طی دوره تحصیلی و با استفاده از متخصصان این حوزه به تمامی دانشجویان آموزش داده شود.

۲- با توجه به ارتباط معنادار ویژگی‌های شخصیتی با خودکارآمدی عملکردی پیشنهاد می‌شود، برای ارتقاء هر چه بیشتر خودکارآمدی، پروتکل آموزشی مرتبط با ویژگی‌های شخصیتی از جمله تاب‌آوری روان‌شناختی، حل مسئله، کنترل استرس، اضطراب و خشم و در طی دوره تحصیلی و با استفاده از متخصصان این حوزه‌ها به تمامی دانشجویان آموزش داده شود.

تشکر و قدردانی

از فرمانده محترم مرکز، فرمانده محترم تیپ، فرماندهان گروهان و گردان و معاونت آموزشی آن مرکز که صمیمانه در انجام این پژوهش همکاری نمودند، تشکر و قدردانی فراوان می‌گردد.

منابع و مآخذ

- افشاری، پروانه. (۱۳۹۹). بررسی رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان دختر دوره اول متوسطه شهرستان تویسرکان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پیام نور همدان، مرکز همدان.
- امراللهی بیوکی، عاطفه؛ فرخزاد، پگاه (۱۳۹۹). معنویت و سلامت روان، نقش شاخص هوش معنوی در پیش‌بینی دین‌داری و رضایت از زندگی: یک مطالعه مقطعی. *فصلنامه اسلام و سلامت*، ۵(۱۲)، ۲۳-۳۰.
- برهانی، شیما؛ دهقانی، مرضیه؛ صمدی، پروین (۱۳۹۶). بررسی تأثیر بر هوش معنوی و خودکارآمدی معلمان بر سبک‌های تدریس آنان با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مختلف در شهرستان رودبار. *فصلنامه رویکردهای نوین آموزشی*، ۱۲(۲۵)، ۲۶-۴۵.
- توکلی، عبدالله؛ و مؤمنی، حسین. (۱۴۰۱). تبیین الگوی سرمایه‌انسانی کمال‌یافته از منظر قرآن کریم. *فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی*، ۱۷(۱)، ۲۰۱-۲۳۲.
- حاجی‌زاده، محمد؛ نوری، نجیب‌الله و عباسی، مهدی (۱۳۹۸). مفهوم‌شناسی مسئولیت‌پذیری و مؤلفه‌های آن بر اساس منابع اسلامی. *فصلنامه اسلام و پژوهش‌های روان‌شناختی*، ۵(۱۲)، ۸۳-۱۱۰.
- خالدیان، محمد؛ کرمی باغظیفونی، زهرا؛ نعمتی سوگلی تپه، فاطمه؛ حربی، آزاده. (۱۳۹۵). تأثیر معنویت‌درمانی با تأکید بر آموزه‌های دین مبین اسلام بر ارتقای خودکارآمدی در دانشجویان. *فصلنامه روان‌شناسی اجتماعی*، ۴(۳۹)، ۹۵-۱۰۶.
- خوی‌نژاد، غلامرضا؛ رجایی، علیرضا؛ ناظمی، سید محمدرضا. (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش خودکارآمدی تحصیلی بر آسیب‌ها و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه. *اندیشه‌های نوین تربیتی*، ۱۶(۳)، ۱۹۱-۲۱۲.
- سپهوند، تورج (۱۳۹۸). نقش معنویت محیط‌کاری و تاب‌آوری در پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی کارکنان. *مجله روانشناسی*، ۲۳(۳)، ۳۲۰-۳۳۴.
- سپهوند، تورج؛ مجیدی کهرودی، سید مهدی؛ موسوی پور، سعید؛ سپهوند، فرحناز. (۱۳۹۸). «پیش‌بینی بهزیستی روان‌شناختی کارکنان بر مبنای حمایت سازمانی ادراک‌شده، معنویت محیط‌کاری و خودکارآمدی. پژوهشنامه روان‌شناسی مثبت، ۵(۱۷)، ۱۰۹-۱۲۲.

سهرابیان، طاهره؛ غلام‌رضایی، سیمین و سپهوندی، محمدعلی (۱۳۹۹). رابطه روان رنجوری و دل‌بستگی نایمن با بی‌خوابی: نقش میانجی کمال‌گرایی و تنظیم شناختی هیجان. *فصلنامه مطالعات روان‌شناختی*، ۱۶ (۶۵)، ۴۱-۵۷.

شمس، فاطمه و امیریان زاده، مژگان. (۱۳۹۶). نقش واسطه‌ای خودکارآمدی در رابطه ویژگی‌های شخصیتی با مهارت اجتماعی. *نشریه‌ی روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*، ۸ (۲۷)، ۱۴-۱.

صبا، بهمن؛ اصل فتاحی، بهرام (۱۳۹۶). تأثیر آموزش هوش معنوی با تأکید بر آموزه‌های قرآنی بر واکنش به استرس تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان پسر دوره متوسطه شهرستان شبستر. *فصلنامه مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی*، ۲ (۱۸)، ۱۱۷-۱۳۶.

طباطبایی، سمانه سادات؛ طباطبایی، تکتّم سادات و نجیب‌زادگان، آرزو. (۱۳۹۸). پیش‌بینی خودکارآمدی تحصیلی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های یادگیری در دانش‌آموزان دختر شهر مشهد. *فصلنامه علمی پژوهش‌های یاددهی و یادگیری دانشگاه آزاد واحد بجنورد*، ۱۴ (۶۰)، ۱۰۱-۱۱۸.

عابدینی بلترک، میمنت؛ کریمی مزیدی، علی. (۱۴۰۰) بررسی نقش واسطه‌ای خودکارآمدی در رابطه‌ی ویژگی‌های شخصیتی با صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان دوره ابتدا. *دوفصلنامه پویا در آموزش علوم تربیتی و مشاوره*، ۷ (۱۵)، ۱-۱۹.

عبدالله زاده، حسن؛ بوژمهرانی، سمانه؛ لطفی، محدثه و باقر پور، معصومه (۱۳۸۹). هوش معنوی: مفاهیم، سنجش و کاربردهای آن، تهران: روان‌سنجی.

غباری بناب، باقر؛ سلیمی، محمد؛ سلیمانی، لیل؛ نوری مقدم، ثنا. (۱۳۸۶). هوش معنوی. *فصلنامه اندیشه‌ی نوین دینی*، ۳ (۱۰)، ۱۲۵-۱۴۸.

قزوینه، محمدحسین؛ تجاری، فرشاد و زارعی، علی. (۱۳۹۷). بررسی روابط علی هوش هیجانی و هوش معنوی با اثربخشی مربیان ورزشی: نقش واسطه‌ای خودکارآمدی. *مطالعات روان‌شناسی ورزشی*، ۸ (۲۹)، ۳۹-۶۰.

کمری، سامان؛ فولدچنگ، محبوبه. (۱۳۹۵). اثربخشی آموزش معنویت درمانی مبتنی بر مثبت‌نگری بر میزان امید به زندگی و رضایت از زندگی نوجوانان. *پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره*، ۶ (۱۱)، ۵-۳۳.

مرزوقی، رحمت‌الله؛ حیدری، الهام؛ کشاورزی، فهیمه. (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین کیفیت تجارب یادگیری با استرس علمی و خودکارآمدی پژوهشی دانشجویان. توسعه آموزش جندی‌شاپور اهواز، ۱۰(۳۱)، ۳۳۵-۳۴۶.

میرگل، احمد؛ عسکری، فرشته؛ محسنی، سحر (۱۳۹۸). نقش هوش معنوی و عزت‌نفس در پیش‌بینی خودکارآمدی دانش‌آموزان دختر و پسر متوسطه دوم. رویش روانشناسی، ۸(۱۱)، ۱۲۷-۱۳۲.

هوشیاری، جعفر؛ صفورایی پاریزی، محمدمهدی؛ زینی، مجتبی. (۱۳۹۷). مقایسه عوامل شخصیتی، خودکارآمدی و موفقیت تبلیغی در طلاب ورودی سیکل و دیپلم. پژوهش‌نامه روانشناسی اسلامی، ۴(۸)، ۱۰۷-۱۲۲.

یاراحمدی، زهرا و ابراهیم پور، قدسیه. (۱۴۰۲). نقش ویژگی‌های شخصیتی و هوش معنوی در پیش‌بینی خودکارآمدی زنان. پژوهش‌نامه روان‌شناسی اسلامی، ۹(۱۹)، ۱۱۷-۱۳۵.

Adegbola, M. A. (۲۰۰۷). *The Relationship among Spirituality, Self-efficacy, and Quality of Life in Adults with Sickle Cell Disease*, The University of Texas at Arlington.

Atoum, A. Y., Al-Momani, A. (۲۰۱۸). Perceived Self-efficacy and Academic Achievement among Jordanian Students. *Trends in Technical & Scientific Research*, ۳ (۱), ۱-۶.

Amram, Y. (۲۰۰۷). The seven dimensions of spiritual intelligence: *An ecumenical, grounded theory*. In *115th Annual Conference of the American Psychological Association*, San Francisco, CA.

Bagheri F, Akbarizadeh F, Hatami HR. (۲۰۱۱). The relationship between spiritual intelligence and happiness on the nurse staffs of the Fatemeh Zahra hospital and Bentolhoda Institute of Boushehr city. *Iranian Southmedical Journal*, ۱۴(۴): ۲۵۶-۲۶۳.

Bandura, A., Hall, P. (۲۰۱۸). *Learning Theories for Early Years Practice*.

Bandura, A. (۲۰۱۲). On the Functional Properties of Perceived Self-Efficacy Revisited. *Journal of Management* ۳۸(۱), ۹-۴۴.

Bandura, A. (۲۰۰۶). *Self-Efficacy Beliefs of Adolescents*. Charlotte: Information Age.

Bandura, A. (۱۹۹۹). *Self-efficacy in changing societies*. UK, Cambridge University Press.

Captari, L. E., Hook, J. N.; Hoyt, W., Davis, D. E., McElroy-Heltzel, S. E., Worthington, E. L. (۲۰۱۸). Integrating Clients' Religion and Spirituality within Psychotherapy: A Comprehensive Meta-analysis. *Journal of Clinical Psychology*, ۷۴ (۱۱), ۱۹۳۸-۱۹۵۱.

Cattell, R. B. (۲۰۱۷). *The Scientific Analysis of Personality*, Routledge.

- Costa, P. T., McCrae, R. R. (۱۹۹۲). "Revised NEO Personality", in: Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-factor Inventory (NEO-FFI) Professional manual. Odessa, FL, *Psychological Assessment Resources*.
- Everett, B.; Salamonsen, Y.; Davidson, P. M. (۲۰۰۹). "Bandura's Exercise Self-Efficacy Scale: Validation in an Australian Cardiac Rehabilitation Setting. *International Journal of Nursing Studies*, ۴۶ (۶), ۸۲۴-۸۲۹.
- Kasapoğlu, F. (۲۰۲۲). "The Relationship among Spirituality, Self-efficacy, COVID-۱۹ Anxiety, and Hopelessness during the COVID-۱۹ Process in Turkey: A Path Analysis", in: *Journal of Religion and Health*, ۶۱ (۱): ۷۶۷-۷۸۰.
- Kwiatosz-Muc M, Kotus M, Aftyka A. (۲۰۲۱). Personality Traits and the Sense of Self-Efficacy among Nurse Anaesthetists. Multi-Centre Questionnaire Survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, ۱۸(۱۷), ۹۳۸۱. <https://doi.org/10.3390/ijerph18179381>
- McCrae, R. R. (۲۰۱۷). *The Five-Factor Model across Cultures*. Praeger/ABC-CLIO.
- McCrae, R. R.; Costa Jr., P. T. (۲۰۰۴). "A Contemplated Revision of the NEO Five-Factor Inventory. *Personality and Individual Differences*, ۳۶ (۳), ۵۸۷-۵۹۶.
- Ommering, B. W. C.; van Blankenstein, F. M.; van Diepen, M.; Dekker, F. W. (۲۰۲۱). "Academic Success Experiences: Promoting Research Motivation and Self-Efficacy Beliefs among Medical Students, *Teaching and Learning in Medicine*, ۳۳ (۴), ۴۲۳-۴۳۳.
- González-Rivera, J. A.; Rosario-Rodríguez, A. (۲۰۱۸). "Spirituality and Self-Efficacy in Caregivers of Patients with Neurodegenerative Disorders: An Overview of Spiritual Coping Styles", in: *Religions*, ۹ (۹), ۲۷۶. <https://doi.org/10.3390/rel909276>
- Sandage, S. J., Rupert, D., Stavros, G & Devor, N. G. (۲۰۲۰). *Relational Spirituality in Psychotherapy: Healing Suffering and Promoting Growth*, American Psychological Association.
- Schunk, D. H., & DiBenedetto, M. K. (۲۰۱۹). Motivation and social cognitive theory. *Contemporary Educational Psychology*, ۶۰, ۱۰۱۸۳۲, doi: <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2019.101832>
- Sun, P., Liu, Z., Guo, Q., Fan, J. (۲۰۱۹). "Shyness Weakens the Agreeableness-prosociality Association via Social Self-efficacy: A Moderated-Mediation Study of Chinese Undergraduates", in: *Frontiers in Psychology*, ۱۰, ۱۰۸۴. doi: [10.3389/fpsyg.2019.01084](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01084)
- Wilmot, M. P., Wanberg, C. R., Kammeyer-Mueller, J. D., Ones, D. S. (۲۰۱۹). "Extraversion Advantages at Work: A Quantitative Review and Synthesis of the Meta-Analytic Evidence", in: *Journal of Applied Psychology*, ۱۰۴ (۱۲), ۱۴۴۷-۱۴۷۰.

Predicting functional self-efficacy based on personality traits and dimensions of spiritual intelligence in students (a case study of a military university)

Vahid Ghanbari salteh

Abstract

The present study was conducted with the aim of predicting functional self-efficacy based on personality traits and dimensions of spiritual intelligence in students (a case study of a military university). The current research was applied and of descriptive correlational type. The statistical population was second-year university students, ۱۵۰ of whom were selected by random sampling based on the Tabachenik, Fidel and Allman formula. Data collection tools included Bandura's self-efficacy questionnaires, Abdullahzadeh et al.'s spiritual intelligence, and Neo's personality questionnaire. Data analysis was done using Pearson's correlation coefficient test and simultaneous and stepwise regression. The results indicated that there is a significant relationship between spiritual intelligence and personality traits with self-efficacy. The regression results showed that the prediction of self-efficacy based on spiritual intelligence and personality traits was significant and the predictor variables could well predict the criterion variable at the level of ۰,۰۰۱. Therefore, according to the predictability of the variables investigated in this research, the vice-chancellor of education and training of the university can plan in order to increase the self-efficacy of students in the direction of teaching these variables.

Keywords: self-efficacy, spiritual intelligence, personality traits.